

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

AL. ED. LINDBLOM.

N° 9.   Lund September   1841.

I. Original-Afhandling.

C. G. Rafns förtjenster om Skandinaviens Flora.

(Ett bidrag till Literatur-historien).

(Insändt).

Knappast gifves någon heligare pligt, någon ädlare afsigt för vetenskapsmannen än i minnet återkalla förtjente mäns namn, helst när deras bemödanden af samtid blifvit misskände och af efterföljare förgätne. Orsaken härtill bör likväl icke sökas, hvarken i någon afsigt hos de sednare, eller i något "*pascitur in vivis*" etc. hos de förre. Vanligare deruti att sådana män stå framom sin tid och att denna, medvetande af sin egen oförmåga att komma till egen sjelfständig öfvertygelse, misstror denna äfven hos andra. Utan fast tro på det sannas evighet, drifves den därför, liktröet för hvarje vindkast, till antagande af hvarje för dagen herrskande mening, hvarje anspråksfullt yttrande i den nyaste skrift, som den förser sig uti — och om den än öfverensstämmer med äldre auktoritet, så igenkänner den icke källan om framställningens form eller sakens namn afviker.

C. G. Rafn, nu mera väl af de flesta förgäten, framstår likväl vid slutet af adertonde århundradet på Skandinaviska litteraturens himmel som en stjärna af första storleken. Under denna för nordens flora okritiska period sysselsatte sig Skandinaviens utmärktare Botanister nästan uteslutande med bestämmande af exotiska vexter i torrskade herbarier. *Rafn* var mångsidig; han var den förste som fullständigt framstäl-

de *Vext-fysiologien i äkta fosterländsk**) *Nordisk, Linnéansk anda*. Väl är denna genre sedan vida öfverträffad i systemets glans och observationernes subtilitet, men icke i användbarhet och vigt för det praktiska lifvet. Man besinne dock att det var svårare då att skriva en sådan som Rafn, än med sedermera hopade materialier skriva en vida bättre. Morfologiens idé var ännu icke af Göthe förklarad, och churu viktig för vextsystemet är den för praktiska lifvet af mindre betydelse. — För den använda Botanikens behandling är Rafn äfven ett mönster, som i Skandinavien sedermera endast blifvit öfverträffadt af *Retzius*. Både före och efter dessa män har den blifvit behandlad nog lösligen som en samling af spridda traditioner, vanligen uppsnappade ur folklifvet eller genom compilation, utan all egen pröfning, och dessutom så abrupt framställd att ingen *användbarhet* deraf är att hoppas.

För Rafn är Ekonomien icke blott en förvärfningslära af rikdom och njutning; han fattar dess djupare betydelse såsom mensklighetens skyddande vård öfver den organiska naturen, och från denna synpunkt bör fattas dess förklaring att ekonomien *bör blifva* ”den ädlaste och mest förädlande af alla vetenskaper.”

Man har anmärkt, att utmärkta Fysiologer sällan äro utmärkta systematiska Botanister och tvertom, men *Rafn* gör äfven härifrån ett lysande undantag. Det är väl icke observationernes mängd, som utmärka honom, men deras sjelfständighet, noggranhet, pålitlighet. De äro sammanskrifne ur naturen, icke ur andra böcker — och som de från dessa afvika, hafva de, utan vidare granskning, blifvit öfversedde. Då man ofta af de lånta beskrifningarne ej får sluta, hvilken vextart på de angifna vextställen förekommer, är förhållandet

---

*) Att vi här betrakta Skandinavien som ett stort gemensamt fosterland för de trenne Nordiske folken sker icke af politisk beräkning, utan i nationellt intresse, liksom både Preussare, Saxare och Beyrare med stolthet ära ett gemensamt Tyskt fosterland.

icke så hos Rafn. Han är den förste Skandinaviske Botanist, som efter Linné kritiskt behandlade nordiska vexterna. — Bland arter, som sedermera blifvit delade i flera, kan man med temlig visshet se hvilken som han haft under ögonen; dess *Callitriche verna* är *C. stagnalis* Rec., som ock bör förblifva den Linneanska; men utom den nämner han äfven *C. intermedia* (*C. vernalis* Rec.) den enda som i vår tanka efter frukten kan skiljas från den förra, såsom förtjenande ytterligare undersökning. Dess *Ruppia* än *Kochs R. maritima*, ej *rostellata*. I dess *Zannichellia* tycker man sig igenkänna *Z. polycarpa* af de 4—8 uprätta på ryggen tandade frukterne, med tillbakaböjdt stift. I dess *Veronica agrestis* igenkännes lätt *V. polita*. *Circea intermedia*, *Utricularia intermedia*, *Lolium arvense* o. s. v. voro honom icke undfallne, fast icke nog klara. Den väl af Rafn sjelf på Bornholm funna *Ophrys spiralis* (*Spiranthes autumnalis*) får här ett vextställe, som för denna förtjenar stor uppmärksamhet, helst denna föga kända ö genom många egna vexter, t. ex. *Melilotus ornithopodioides*, *Mentha rotundifolia*, *Medicago minima*, *Oxalis corniculata*, o. s. v. derigenom synes höja sig till samma märkvärdighet för vextgeografien som de öfrige större Ösersjö-öarne. Den af författaren i nordens flora först införd *Serapias microphylla* är *S. media* eller *atrorubens*. — *Salices* äro upfattade efter tidens art, dock hafva de Författaren anført varit honom klarare än vanligt. För den i Norden sällsynta formen af *S. fragilis*, som Hoffman kallade *S. decipiens* har han tvenne vextställen på Seland. Dess *S. cinerea* är *S. aurita*; den förre uptages under namn af *S. acuminata* Hoffman. — Under *Carices* finnas flera för sin tid goda kritiske anmärkningar; om *Carex Oederi* Retz. anmärkes, att den af Retzius är bestämd efter Oeders figur, som hörer till *Carex flava* var., och att således Retzius sjelf orätt reducerat sin *C. Oederi* till *C. pilulifera*. Öfver detta slägte hos författaren vore mycket att tillägga om utrymmet tillät, men intet "rättsel" förekommer som icke lätt kan lösas. — Slägtet *Agrostis* är kanske det minst lyckligt framställda, men misstagen tillhöra dock icke författaren; han är här endast referent af upgif-

ter som han sjelf ej haft tillfälle pröfva. Om sednare författare hafva dess arter bättre, är det *Schraders* förtjenst. Rafns *Agrostis capillaris* och *minima* höra till *A. vulgaris*, dess *A. silvatica* och *alba* till *stolonifera*; *rubra* och *flava* till *A. canina*. Deremot finnas bland dess *Poae* endast verkliga arter; *P. angustifolia* är *P. serotina*. — *Potamogetonerne* äro vida bättre än hos sednare författare; *Pot. compressum* ("Stengelen er stærkt fladtrykt, af lige Brede med de budte Blade") och *P. gramineum* äro här ännu de Linnéanske, först sednare återstälde, arterne; men *P. marinus* är *P. pectinatus submarinus*, och *P. setaceus* den äkta *P. marinus*. (Man har nyligen väckt tvifvel om Linné, vid bestämmandet af denna art, ej haft *P. Zosteraceus* under ögonen; Linnés beskrifning, citerade figur och enda bestämda vexeställe, der *P. marinus* än i dag samlas, men *P. Zosteraceus* hvarken funnits eller kan finnas, afvika himmelsvidt från den sistnämnde). Rafns *P. fluitans* är ock den äkta, ej *P. rufescens*, som före Dr. *Hartmans* bestämning i Norden allmänt gick under detta namn. Ingen dubiös mer än *P. serratum*, hvaruti vi, oaktadt den bibehållna Linnéanska diagnosen tro oss igenkänna *P. curvifolius* eller *nitens*.

Men det är egentligen först i andra bandet, fyra år sedan utgifvet, som Författarens kritiska talent blifvit utbildad, sedan han vunnit mera sjelfförtroende. Sjelfförtroende till egen observations-förmåga är första vilkoret för en god författare; men sjelfförtroende till egna hugskott göra icke tillfyllest. Rafns var af förra slaget. Hvad författaren i nämnde del först klart utredt öfver *Myosotis*, *Erythraea*, *Gentiana* o. s. v. har sedan blifvit det allmänt antagna, fast de båda sednare släktenas arter nu gå under andra namn och Rafns åtgärder således misskännas. Dess *Centaurium vulgare* är nemligen *E. litoralis*, dess *C. Erythraea* = *E. Centaurium*; dess *C. inapertum* = *E. pulchella*. — Dess *Gentiana pratensis* är *G. germanica*, dess *G. lancifolia* är *G. Amarella*. — För att blott sluta af beskrifningen skulle man tro sig igenkänna *Pul-*

monaria sacharata i den bredbladigare fläckiga *Pulmonaria angustifolia*. I denna del finnes en skatt af för sin tid nya observationer, som efter de befunnits alla riktige nu äro allmänt antagne, hvarföre källan glömd, som endast citeras för hvad man, fast orätt då det framställes i sant ljus, förmodar vara misstag. För *Atriplex* är och förblir författaren klassisk och hvarje afvikelse från honom angående våra Nordiske arter har varit ett tillbakaskridande; ty att författaren äfven uptagit en del sig obekanta arter på andras auktoritet sammanhänger med den samvetsgranhet att intet förkasta utan egen pröfning. Äfven öfver släktet *Juncus* har författaren mycken förtjenst. Dess nya *J. reflexus* är *J. obtusiflorus* Ehrh., som då var föga känd. Den först i sednare åren skilde *Juncus nigritellus* beskrifves under namn af *J. supinus*; nyares *J. supinus* under namn af *J. subverticillatus*; bådas artskillnad yrkas af Rafn. — Särdeles utmärkt för sin tid är behandlingen af släktet *Rumex*; Rafn är en af de få författare från denna tid, som man förstår, hvad han verkligen haft (eller icke haft) under ögonen. Huru *R. aquaticus* och *R. Hydro-lapathum* af Linné kunde förenas under diagnos af "valvulis nudis" förklarar Rafn deraf, "att alle Skreppe-arterne, i det de begynde at blomstre, endnu icke vise Spor til Korn." Som hos alla äldre noggrannare författare beskrifves *R. cristatus* under Linnéanska namnet *R. acutus*. Under *Rumex maritimus* ser man att den då icke ännu kända *R. palustris* icke undgått honom. Lika utmärkt är dess behandling af *Epilobia*; dess *E. tetragonum* är den äkta, som vi efter dess bestämdt skilda biologiska förhållanden omöjligen kunna förena med *E. virgatum*. Af släktet *Polygonum* lemnade Rafn bland Skandinaviske Botanister den första kritiska framställning, hvilken derefter antogs i Retzii Suppl. och sedan af alla sednare Skandinaviske författare blifvit följd. — *Stellaria crassifolia* framställdes af Rafn först jemte flera andra som Nordisk; grunden hvarföre författaren uptog den som ny art var, att *Stellaria crassifolia* beskrifves efter torrskade exemplar med fyrkantiga

stjelkar, då deremot Rafn som beskref den lefvande vexten, fann dem runda.

Rafn var den förste nyare kritiske författaren som föll i insändarens hand. Från sina första botaniske studier vande han sig att med barnslig pietet sluta sig till dess åsigt. Rafns skrifter innebära förklaringen till mycket i dess egna äldre skrifter. Ännu bibehåller han den gamla kärleken för den okände Lärarens minne, men då ett yngre slägte ofta förgäter dem, efter hvars utsäde de tillegna sig skörden, har han ansett en framställning af *Rafns* förtjenster vara ett ord i sinom tid.

II. Utdrag ur utländska arbeten.

Utur Flora oder Botanische Zeitung 1841.

(Forts. fr. N:r 8).

4. Öfver *Conferva Orthotrichi* Dillw., af Karl Müller, Farmaceut i Javer. (Flora 1841 N:r 11 -12).

Med detta namn, hvartill såsom synonymer höra *Conf. muscicola* Sm. och *Protonema Orthotrichi* Ag., har man betecknat bildningar eller utvexter, hvilka förekomma på bladen af åtskilliga arter af *Orthotrichum*, såsom *O. Lyellii*, *obtusifolium*, *gymnostomum*, *phyllanthum*. *Bridel* och andra anse dem för glandler, *Bruch* och *Schimper* såsom sekundära röttrådar. Med anledning af dessa motsatta åsigtor, har förf. till nu ifrågavarande afhandling underkastat dem ny undersökning, hvars resultat han framställt och hvarur Ref. vill meddela följande:

Nämnde utvexter bestå af cylindriska rör, hvilka i det inre äro afdelade i rum; rörformen äro olika, i det de än äro jemntjocka, än klubbformiga; de äro än enkla än greniga; än förekomma de spridda, än regelmässigt samlade i spetsen på bladen, såsom hos *O. phyllanthum*. De utveckla sig omedelbart ur en cellul, hvilken upsväller till en kula och höjer sig öfver bladkanten, hvarefter den snart förlänges,

blir cylindrisk och bildar rum. Denna utvecklings-historia visar att dessa bildningar icke äro sjelfständiga eller något för sig bestående, hvarigenom äfven deras åsigt, som föra dem till algerna, förfaller såsom falsk. Att de icke med *Bridel* kunna betraktas som glandler, anser Förf. följa deraf, att han trott sig på samma blad, der dessa förekomma, hafva up-täckt verkliga glandler, som äro alldeles olika beskaffade. Äfven den åsigt, hvilken *Bruch* och *Schimper* framställt, anser författaren oriktig dels på grund af det sätt, hvarpå de utvecklas, dels ock för de orsaker, som föranleda [utvecklingen. Det återstår således endast att betrakta dem såsom en produkt af en sjuklig inverkan på vextens organism, hvilken förf. anser vara föranledd af ett sådant öfverskott af safter i de upsvällande cellulerna att utdunstningen förhindrats. Bland de öfriga vext-exanthemerna finner förf. det nu ifrågavarande hafva mesta öfverensstämmelse med *Phragmidium*, ehuru det såsom utgörande en egen och ny modifikation bland dessa, förtjenar att utmärkas med eget namn, hvartill han föreslår *Phragmidium*, som karakteriseras sålunda:

Exanthemata tubulosa, repetite oculata, brunnea, nuda et solitaria ex massa cellulosa exeuntia, exstipitata.

Häraf upställas 2 arter:

1. *Phr. ramosum*: exanthematibus polymorpho-ramosis l. simplicibus *sparsis*. — Hab. in foliis *Orthotr. Lyellii*, *gymnostomi* et *obtusifolii*.
2. *Phr. apicale*: exanthematibus simplicibus in foliorum apicibus *stellato-confertis*. — Hab. in fol. *Orth. phyllanthi*.

Författaren framställer derefter, med närmast afseende på nu beskrifna bildningar, några allmänna reflexioner öfver vext-exanthem, hvilka Ref. anser sig i något utförligare utdrag böra meddela.

Vext-exanthemernas typogenesis. Bildningen af Matrix: med afseende härpå antager *Unger* i sitt arbete "Exanthe-men der Pflanzen" att exanthemets basis är en koagulation

af saftmassan i intercellulargångarne, frambragt genom stockning af de secernerande funktionerna, andningen och utdunstningen; en egen organisk lifsprocess, som han kallar generatio æquivoca, framkallar det blifvande exantheme. — Förf. anmärker härvid, att de lagar, hvarefter dessa bildningar ske, derigenom icke äro framställda, äfvensom att bildningsprocessen kan kallas en "generatio æquivoca," icke i den mening att något för sig sjelfständigt helt upkommer, utan i den att något undergår en förvandling; hvarföre han anser uttrycket "pseudomorfos" vida mera passande. Utgående från *Phragmidium* uppställer han såsom lag för typogenesis (formbildningen), af sådana exanthemer följande: Cellulen är exantheme-mets matrix, hvarur det utbildar sig genom blott förlängning. Orsaken till denna förvandling bör sökas i en stockning af de secernerande funktionerna. Safternas elementer förbinda sig med cellulinnehållets till en egen kropp, om hvilken det ännu är osäkert till hvilken modifikation af $C_{12} + O_{11}$ den hör. — Det fanerogama exantheme visar sig som en blåsa (pustula), ej så det kryptogamiska, som höjer sig omedelbart ur cellulen; detta förklaras genom saknaden af epidermis hos mossorna och genom cellulernas enkla lager. Det nya exantheme hos *Phr. apicale* är ofärgadt, fullt hyalint och öfverensstämmer till färgmetamorfosen fullkomligt med fanerogamernas exanthemer. *Phr. ramosum* deremot antar genast efter framträandet ur den gröna cellulen en ljust gulgrön färg, som mycket snart öfvergår i brun. Detta förklaras lätt derigenom, att *Ph. ramosum* omedelbart utvecklas under liktidig inverkan af syre och ljus, som medför den nya förbindningen af kole med vatten; men *Ph. apicale* utvecklas i det innersta af bladspetsen fullkomligt afskiljdt från atmosfäriska luften; och då detta jemte bladen framsticker färgas äfven detta snart. — Bildandet af rummen visar sig på följande sätt: då cellulen utvidgat sig till en kula och antagit den bruna färgen tränger sig en af klorofyll-kulorna eller cellulsaft-blåsorna till spetsen af kulan, andra dittränga åter en; kulan

utvidgas än mera, blir cylindrisk, småkulorna utvidgas äfven och den ena tränger den andra in i cylindern, och som de trycka hvarandra der de vidröras, antar hvardera form af en liten cylinder, hvarvid den öfversta och understa bli hemisferiska emedan trycket på dem sker allenast på ett håll. — Exanthemernes form: *Uredo* och *Uromyces* ha inga, *Puccinia* 2, *Phragmidium* flera rum, hvilket kan så förklaras, att hos de 2 första har ingen klorofyllkula utvecklats sig till rum och sjelfva exanthem-bildningen är fulländad med cellulens förvandling; hos *Puccinia* ha 2, hos *Phragmidium* flera småkulor utvecklats sig. Den allmänna lagen kan man lätt finna i mängden af öfverflödigt näringsstoff, som står i noggranna proportioner till de utvecklade klorofyllkulorna, så att hos *Uredo* fanns icke nog deraf för att upsvälla till en kula, hos *Puccinia* fanns förråd till 2, hos *Phragmidium* till flera. Följaktligen äro alla exanthemformerna identiska, så att de kunna anses såsom blotta modifikationer af en och samma basis. Detta bevisas deraf, att bildningen af ett *Phragmidium* alltid föregås af en *Uredo*-bildning, hvilken återigen sjelf lätt derigenom kan förklaras. — Stjelkbildningen: Af stjelken, som är egen för *Uromyces*, *Puccinia* och *Phragmidium*, fins hos *Phragmidium* blott en antydning i det att nedersta rummet eller småkulan ofta är betydligt förlängd, ehuru brun och icke som hos fanerogam-exanthemerna hyalin. Stjelkbildningen kan förklaras så, att stjelken utgör den understa delen af cellulen, som af brist på upsvällda klorofyllkolor afsmalnat och sammandragit sig. Dess frånvaro beror derpå, att näringsstofften är i så ringa mängd tillstädes att cellulen derigenom ej kan förlängas.

Vext-exanthemernas epigenesis. *Phragmidium ramosum* är af längre varaktighet än *Phr. apicale*, hvilket affaller snart efter det bladen äro fullt utvecklade och efterlemnar ett ärr, som likväl äfven snart försvinner, hvarefter bladspetsen utgöres af en otydlig, brun cellulmassa, som är nästan lika tjock med det öfriga cellulnätet. Exanthembildningens inverkan in-

skränker sig merändels blott till de enskilda cellulerna, likväl är äfven nervens angränsande celluler stundom brunfärgade hos *Orthotr. phyllanthum*, hvars bladnerv också i det hänseendet synes afficierad, att den så mycket uppsväller att den uptager hela den öfra bladspetsen. — En annan omständighet bör äfven tagas i betraktande, att nemligen de *Orthotricha*, på hvilka dessa exantherer äro mest vanliga, så sällan fruktificera; så t. ex. *O. Lyellii*; och på *O. phyllanthum* har man ännu icke upptäckt någon frukt. — Fanerogam-exantherernas epigenesis är underkastad så mångfaldiga modifikationer, att den förtjenade att göras till föremål för en egen noggrann undersökning.

I N:o 21 af Flora har *J. A. W. Miquel* från Rotterdam erinrat, att han i en redan för några år sedan till Leopoldinska Akademien insänd men ännu likväl; ej publicerad afhandling, framställt dessa exanther-bildningar hos *Orthotricha* som ett nytt svampgenus under namn af *Bryomyces*, hvaraf han äfven annorstädes beskrifvit två arter nemligen *Br. elegans* och *B. Montagneanus* (denna sednare på en art af *Calymperes* från Guiana beskrifven af *Montagne* i *Annal. d. Sc. Nat. T. 2. p. 195*), och föreslår han namnet *Br. Mulleri* för *Phragm. ramosum* Müll., sättandes dock i fråga huruvida denna bör höra till samma slägte, som de enkla arterna. (Forts.)

III. Literatur.

1. *Icones Floræ Danicæ. Fasciculus 39. Havnæ 1840.*
Tab. 2281—2340. Fol.

Närvarande häfte af det gamla klassiska verket *Flora Danica* är i alla hänseenden intressant, ehvad man ser på de de deri aftecknade vexternas säslyntet eller på sjelfva elegansen och troheten i utförandet och färgläggningen. Häri förekomma åtskilliga förut obeskrifna vexter, bland hvilka

man har att tacka den outtröttlige *J. Vahls* ihärdiga forskning på Grönland för de flesta. På dessa arter skola äfven diagnoserna anföras i nu följande förteckning på de i detta häfte afbildade fullkomligare vexter: Tab. 2281. *Schoenus nigricans* L. — 82. *Scabiosa canescens* Kit. — 83 *Myosotis cæspitosa* Schultz — 84. *M. hispida* Schlecht. — 85. *M. stricta* Link. (äfvensom en gren af *M. versicolor*). — 86. *Parnassia Kotzebuei* Schlecht. et Cham. (från Igalico på Grönland: Vahl). — 87 *Juncus inundatus* Drejer (culmo nudo filifomi strictiusculo lævissimo, vaginis aphyllis, panicula laterali decomposita elongata, foliis perigonalibus acutis capsulam oblongo-obovatam superantibus, stylo manifesto); vexer bland flygsand vid Nors i Thyé i Jutland; (jempför Bot. Not. 1840 p. 164). — 88 *Rumex helolapathum* Drejer (valvulis basi truncata ovatis integerrimis omnibus nudis, pedicellis æqualibus, foliis radicalibus planis triangulari-oblongis obtusis basi cordatis, lobis dilatatis obtusissimis divaricatis, petiolis basi planis versus costas elevatas laminarum emarginatis. — Differt a *R. aquatico* (Hippolapatho Fr.) valvularum foliorumque forma, pedicellis non geniculatis, petiolis non canaliculatis et panicula conferta obtuse lobata); vexer nära Vildemosen i Vensyssel i Jutland. — 89. *Arenaria cæspitosa* J. Vahl (densissime cæspitosa caulibus brevibus erectiusculis, foliis subulatis mucronatis exstipulatis, pedicellis erectis brevibus unifloris subglabris, petalis sepala obtusiuscula parum superantibus. — Valde affinis *Sperg. saginoidi* Sw., a qua tamen diversa est caulibus erectis approximatis et imprimis quod in *Sp. sagin.* semper calyces petalis longiores suut — här står genom uppenbart tryckfel "breviores") — på Grönland mellan 64°—72° 48' omkring 60 fot öfver hafvet funnen af *Vahl*. — Denna art, som nödvändigt måste höra till samma slägte, som *Spergula saginoides*, är efter all sannolikhet densamma som Utg. 1837 fann på Dovrefjell och i Physiogr. Sällskapet's Tidskrift 1:a Bandet p. 328 beskrifvit under namn af *Spergula nivalis*; af densamma fann han under resan 1839 på lägre ställen vid Drivelven

midtför Vårstien på Dovrefjeld en laxare mera utbredd och långsträckt form, som hade något tycke af *Spergula stricta* Fr., och hvilken påtagligen hade vextstället (bland stenar och grus — ej som den andra formen på tätpackad hård lerjord bland *Salix polaris*) att tacka för sitt förändrade utseende. — 90 *Stellaria Edwardsii* Br. från Grönland mellan 60° — $72^{\circ} 48'$; äfven på Spetsbergen till 80° , funnen af *Vahl* och *Keilhau*. — 61 *Potentilla emarginata* Pursh, funnen af *Vahl* på Grönland mellan 67° — $72^{\circ} 48'$ i en höjd af 600—2000 f. ö. h.; på Spetsbergen hafva *Vahl* och *Keilhau* samlat den 300 fot ö. h. — 92. *Ranunculus lapponicus* L. från Grönland. — 93. *R. Cymbalariae* Pursh. från Grönland. — 94. *Draba arctica* J. Vahl. (pube stellata incana vestita, caulibus subsimplicibus 2—4 — phyllis, foliis caulinis sessilibus oblongo-ovatis dentatis acutis, radicalibus, spathulato — lanceolatis acutiusculis, dente uno alterove instructis basi ciliatis, siliculis oblongis utrinque acutis pedicellum subæquantibus l. brevioribus, valvis convexis, stylo breviusculo, stigmatе capitellato subbilobo) — samlat af *Vahl* i Umanak på Grönland och vid Belsund på Spetsbergen. — 95. *Platypetalum purpuarscens* Br. — från Grönland. — 96. *Turritis mollis* Hook. — äfvenledes från Grönland. — 97. *Sisymbrium humifusum* J. Vahl (caulibus prostratis glabris, fol. radical. oblongo-spathulatis in petiolum attenuatis glabris l. pilis simplicibus ciliatis obtusiusculis serratis, caulinis lineari-oblongis integris glabris sessilibus, petalis calyce subduplo longioribus, siliquis linearibus subcompressis pedunculo erecto patulo ebracteato triplo longioribus, stigmatе subsessili truncato subemarginato. Affinis *Arab. petrææ*, a qua præcipue differt cotyledonibus incumbentibus. Semina *Ar. petrææ*, quam diversis locis legit Vahlus, semper cotyledones accumbentes protulerunt). Vestra Grönland mellan 60° — 70° . — 98. *Taraxacum phymatocarpum* J. Vahl (glaberrimum, foliis lineari-lanceolatis subintegerrimis l. dentato-runcinatis scapo subæqualibus, pericliniis foliosis ecorniculatis, interioribus ovatis acutis adpressis, acheniis secundum costulas tuberculato-re-

ticulatis rostro sublongioribus) — Vid Mornak i Umanak på Grönland omkring 150 f. ö. h. — 99. *Erigeron eriocephalus* J. Vahl (caulibus basi subcæspitosis simplicibus villosis, foliis integerrimis, radicalibus oblongo-subspathulatis in petiolum attenuatis glabriusculis ciliatis, superioribus linearibus acutis villosis, calathio solitario, periclinii squamis linearibus acutis squarrosis densissime lanatis disco longioribus radium subæquantibus. — Similis *Erig. unifloro* differt capitulis et squamis). I Umanak på Grönland 200 f. ö. h. sälsynt. — 2300 *Carex Böninghauseniana* Weihe. — 1. *Alnus incana* Wild. — 2. *A. glutinosa* Willd. — 3. *Pteris Aquilina* L. — 4—10 Mossor (14 arter). — 11. *Chara baltica* Aspegren. — 12—18 Alger (16 arter, hvaraf texten saknas till 2, nemligen Tab. 2317 fig. 2 och Tab. 2318 fig. 4). Bland dessa förekomma flera af *Liebman* först i Kröyers Naturhistorisk Tidskrift 2 Band framställda arter. — 19—29 Lafvar (18 arter — troget afbildade, utom hvad *Parmelia obscura* angår). — 29—40 Svampar (30 arter — dessa utgöra liksom i förra fascikeln den svagaste och minst tillfredsställande delen; de synas till största delen vara graverade efter Schumachers efterlemnade teckningar).

2. *Genera Plantarum secundum ordines naturales disposita, auctore Stephano Endlicher. Vindobonæ, Beck, 1836—1840. LX et 1483 pag. Lex. 8:o.*

Det måste fagna enhver Botanikens dyrkare att genom detta, af tidens fordringar så högt påkallade, nu fulländade arbete ega en så nödvändig hjälpreda vid studium af denna vetenskap. Detta arbete är icke allenast det fullständigaste i sitt slag, utan äfven, såsom oss synes, med utmärkt omsorg och med rådfrågande af snart sagdt alla literära hjälpkällor och egen forskning utarbetadt. Det är icke Ref. afsigt att ingå i någon detaljerad granskning af detsamma; dertill ega vi här i Norden icke tillräckliga hvarken böcker eller samlingar; icke heller anser han det behöfva någon slags

annan rekommendation, än sitt eget värde och nödvändighet för en hvar, som vill allvarligt studera botanik. Ref. anser af dessa skäl alldeles tillräckligt att blott kortligen angifva innehållet och planen i detta arbete, som, då det började utgifvas, dedicerades till Anton L. Jussieu, men efter dennes död tillagnades Adrian Jussieu.

Efter ett kort förord följer "*conspectus diagnosticus*" (p. I—XLVIII), hvori korta diagnoser på alla öfver- och under-ordningar upgifvas. I den derpå följande "*conspectus dispositionis*" (p. L—LX) upräknas namnen: 1:o på regioner, sektioner, kohorter, 2:o på dessa samt de antagna 62 klasserna; samt slutligen 3:o jemte dessa äfven på ordines, subordines och tribus; hvarest det egentliga arbetet vidtager (p. 1—1334). Derpå följer Supplementum I. (p. 1335—1427) innehållande sådana rättelser, tillägg och förbättringar, hvarpå upmärksamheten under tryckningen fästats eller ock som under densamma tillkommit; och har Utg. i förordet gifvit tillkänna sin afsigt att framdeles i nya supplementer meddela de tillägg, som genom den alljemnt fortskyndande vetenskapens framsteg blifva af nöden, och härför kan enhvar icke annat än betyga honom sin stora erkänsla. Slutligen lemnas (p. 1429—1483) ett fullständigt register på alla slagtnamn, ehvad de i arbetet äro anförde som verkliga släppter eller blott som synonymer.

Som sjelfva systemet eller anordningen, som Förf. sjelf i förordet yttrar, nu för tiden är nästan arbiträr och äfven i närvarande arbete icke utgör hufvudsaken, anser Ref. det vara nog att i fråga om densamma här anföra följande. Tvenne högsta afdelningar eller "regioner" antagas: 1. *Thallophyta* med 2 sektioner: *Protophyta* (alger och lafvar), samt *Hysterophyta* (svampar); 2. *Cormophyta* med 3 sektioner: *Acrobrya* med "kohorterna" *Anophyta* (Hepaticæ et Musci), *Protophyta* (ormbunkartade vexter och Zamieæ), samt *Hysterophyta* (Rhizanthææ); *Amphibrya* (de egentliga Monokotyledonerna), samt *Acramphibrya* med 4 kohorter: *Gymnosperma*

(Coniferæ), *Apetala*, *Gamopetala* och *Dialypetala*, b'and hvilka sistnämnda klassen *Leguminosæ* och ordningen *Mimosæ* intager sista och högsta platsen. — Mellan dessa högsta afdelningar äro de 62 klasserna och 277 ordningarna fördelade med sammanräknade 6838 säkra genera (utom de i Supplementet uptagna), hvartill ytterligare komma 57 släkten, hvilkas plats är tvifvelaktig eller ock icke äro nog kända, samt 58 genera, som icke äro beskrifna och af hvilka allenast namnen upräknas.

Hvad slutligen angår sjelfva behandlingen så lemnas fullständiga diagnoser jemte synonymi för alla högre afdelningar samt de under hvarje bland dessa hörande genera och dessas underindelningar, hvarjemte ordningarna äro försedda med utförliga beskrifningar. Vid de särskildta släktena äro slutligen tillagda habituella kännetecken, äfvensom anmärkningar om deras geografiska förekomst och utbredning. — När någon klass, ordning eller släkte är monografiskt behandlad, är denna alltid lagd till grund för framställningen. Slutligen bör äfven nämnas, att de fossila vextsläktena också äro karakteriserade.

Af hvad nu anförts, inhemtas att detta arbete i alla hänseenden uppfyller de fordringar man af detsamma skäligen kan göra, helst som hela framställningen är lämpad efter vetenskapens närvarande ståndpunkt. Papper och tryck äro utmärkt vackra.

3. *Iconographia Generum Plantarum. Edidit Stephanus Endlicher. Vindob. Beck 1838. XVI pag. et 125 Tab. 4:o.*

Detta arbete, som utkommit häftevis liktidigt med det ofvan anmälda, är att anse såsom ett slags bihang dertill, framställande figurer af åtskilliga genera inom särskildta ordningar. Sådana släkten synas företrädesvis vara valda, hvaröfver figurer förut saknats. Som icke något förord eller uplysning förekommer, kan man icke närmare angifva ändamålet af detta arbete, som är dediceradt till Allan Cunningham, och hvari först lemnas förklaring öfver de nyttjade tecknen eller "siglæ Brunonianæ," hvarefter följer "conspectus dispositionis tabularum" med hänvisning till Genera plantarum, samt namn, vextställe och uptäckare eller samlare af de aftecknade vexterna. "Index tabularum" och "index alphabeticus" meddelas slutligen, hvarefter sjelfva planchererna följa, på hvardera bland hvilka en art är aftecknad med analys

af fruktifikationsdelarna; någon gång äro 2 plancher egnade åt samma vext. På de 125 plancherna äro afbildade 120 arter tillhörande 57 naturliga ordningar. Bland *Orchideæ* äro sålunda aftecknade 14 arter hörande till olika genera; af *Proteaceæ* 10 arter till 9 släkten; af *Scrophularineæ* 7 arter; af *Liliaceæ*, *Asclepiadeæ*, *Orobanchæ* 4 arter af hvardera ordningen, o. s. v. Figurerna, af hvilka en stor del äro tecknade af Ferd. Bauer och alla graverade af Gebhart, äro ganska vackra. Någon mera analys af fröet kunde man önskat.

4. *Bryologia Europæa seu Genera Muscorum monographice illustrata, Auctoribus Bruch et W. P. Schimper. Fasc. X Stuttg. Schweizerbart 1841. 4:o.*

Uti N:r 8 af denna tidskrift för 1840 anmäldes de 9 första fasciklarne af detta förträffliga arbete; Ref. vill derföre ej uppskjuta omnämmandet af den enda sedan dess utkomna fasciklen, som innefattar fortsättning af gruppen *Bryaceæ* med slägterna *Timmia* (med 2 arter på 2 plancher) och *Aulacomnion* (4 arter på 4 plancher); samt gruppen *Meesiaceæ* med slägterna *Paludella* (en art på 1 planch), *Meesia* (4 arter på 4 plancher) och *Amblyodon* (1 art på 1 planch).

Behandlingen, så väl hvad texten som plancherna angår, är alldeles sådan som i de föregående fasciklarne. — Ref. vill här anförä allenast följande. Till *Timmia megapolitana* hänförras *T. bavarica* Hessler och *T. Salisburgensis* Hoppe, och upgifves efter Hübener och Kurr sasom vexande i Skandinavien, der den skall vara allmännare än *T. austriaca*. Det torde icke vara ur vägen att här införa diagnoserna på dessa tvenne arter.

T. megapolitana Hedw.: antheridiis longe pedicellatis; foliis e basi subvaginante pallida brevioribus lanceolatis, apice dentatis, operculo convexo centro depresso, rarius papillato, peristomii ciliis appendiculatis numerosis instructis.

T. austriaca Hedw.: caule elongato; antheridiis elongato-cylindricis, brevi-pedicellatis; foliis e basi exacte vaginante fusca lineali-lanceolatis, grosse dentatis; capsula alte pedicellata, pyriformi-ovali, fusco-striata, operculo mammillari papillato, peristomii dentibus longioribus, ciliis granulosis nec appendiculatis.

Meesia dealbata Hedw. är hänförd till släktet *Amblyodon* P. B.